

ΣΑΝ ΠΟΛΛΗ ΑΜΗΧΑΝΙΑ ΔΕΝ ΕΠΕΣΕ;

ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΔΥΟΜΙΣΗ ΜΗΝΕΣ ΣΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ

Στις μεταξύ μας κουβέντες δεν είναι λίγες οι φορές που ο ένας ρωτάει τον άλλο «τι γίνεται με τη δουλειά;» και τότε αρχίζουν οι ιστορίες «καθημερινής τρέλας» να πέφτουν βροχή. Εμείς που γράφουμε σε αυτό το περιοδικό δεν διαφέρουμε και πολύ από τους ομοίους μας. Δουλεύουμε σε όλων των ειδών τις δουλειές ή ψάχνουμε να βρούμε μια από αυτές, σιχτιρίζουμε που τα λεφτά δεν φτάνουν ποτέ και σχεδόν πάντα έχουμε να διηγηθούμε κάτι που τεκμηριώνει τη γενική αίσθηση ότι «το πράγμα έχει ξεφύγει». Σε περιόδους σαν τη σημερινή, που η παραβομάρα έχει χτυπήσει κόκκινο και καλούμαστε να δεχτούμε ότι κάτι νυχτερίδες στην Κίνα φταίει που εμείς δεν μπορούμε να βγάλουμε τον μήνα, η καθημερινή μας εμπειρία μέσα στον χώρο εργασίας είναι πιθανό να μας βοηθήσει πολύ στη διπλά απαιτητική προσπάθεια που πρέπει να καταβάλλουμε: και να μη χάσουμε τα μυαλά μας αναπαράγοντας την κρατική αφήγηση και να φτιάχνουμε γνώμες χρήσιμες για εμάς και τους ομοίους μας. Η Σοφία, λοιπόν, είπε για το παρόν τεύχος να αφηγηθεί σε πρώτο πρόσωπο την εργασιακή της κατάσταση και στη συνέχεια να κάνει μερικά γενικά σχόλια, βασισμένα στις συλλογικές μας απόψεις.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΚΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΚΑΚΟΥΣ ΙΟΥΣ

«Με αμηχανία πήγα σε αυτή τη δουλειά, με αμηχανία θα φύγω. Πήγα τον Μάρτη του 2015, δυο μήνες πριν το δημοψήφισμα, όταν στο προσκήνιο κυριαρχούσε η ρητορική περί κακών Γερμανών που θέλουν να μας πετάξουν έξω από την ευρωζώνη. Βρήκα μια αγγελία για έναν παιδότοπο που ήταν κάτι σαν πολυχώρος και διοργάνωνε παραστάσεις και πάρτυ για παιδιά και ζήτηγε υπαλλήλους. Δουλειά γραφείου, αλλά όχι μόνο: με σύμβαση αορίστου χρόνου που έλεγε κάτι για πενήντημερο ωκτάωρο, αλλά στην πράξη συχνά ήταν εξαήμερο και δεκάωρο, με μισθό 3,5 ευρώ την ώρα αλλά χωρίς επιπλέον λεφτά αν δούλευες Κυριακή ή υπερωρίες. Ότι πάρεις 3,5 ευρώ, λοιπόν. Από την πρώτη μέρα, η λογίστρια μάς ξεκαθάρισε ότι «λόγω της κατάστασης» δεν θα παίρνουμε δώρο Χριστουγέννων και Πάσχα κι ότι «αν φτιάξει η κατάσταση», το συζητάμε. Φυσικά, δεν το συζητήσαμε ποτέ γιατί αυτή η «κατάσταση» δεν έλεγε να φτιάξει. Ούτε καν με την «περήφανη νίκη του ΟΧΙ» και τη μάχη του ΣΥΡΙΖΑ ενάντια στους «Μένουμε Ευρώπη»... Και κάπως έτσι τα χρόνια κύλησαν και φτάσαμε στον Μάρτη του 2020, όταν η λογίστρια μάς ανακοίνωσε ότι δεν υπάρχει αντικείμενο εργασίας κι ότι η εταιρεία θα κλείσει κατόπιν εντολής δημόσιας αρχής. Χωρίς να πει τίποτα για το αν και πότε θα πληρωθούμε για τις μέρες που είχαμε ήδη δουλέψει, καθαρίζοντας υστερικά τα χέρια της με αντισηπτικό είπε πάλι ότι «λόγω της κατάστασης», δεν έχει νόημα να συζητήσουμε τίποτα τώρα. Είπε επίσης ότι πρέπει όλοι να φερθούμε υπεύθυνα και να περιμένουμε νεότερη ενημέρωση. Μπήκαμε σε αναστολή, πήραμε τα 800 ευρώ για ενάμιση μήνα και μετά άλλα 534 για τον επόμενο, χωρίς να μπορούμε να πούμε με ακρίβεια τι ήμασταν. Εργαζόμενοι ή άνεργοι; Στις 18 Μάρτη, την τελευταία μέρα στη δουλειά, όταν όλοι ήταν μαζεμένοι και κάπως τρομαγμένοι, μόνο ο Ερβίν που δουλεύει 10 χρόνια στην κουζίνα του παιδότοπου το είχε πιάσει το νόημα κι έλεγε: «Είναι σαν να μαζεύτηκαν όλα τα αφεντικά και να είπαν: "Λοιπόν, κράτος, πάρε αυτούς τους εργάτες που μέχρι πρότινος έπρεπε να τους πληρώνουμε εμείς και ανάλαβέ τους"». Με το κλείσιμο των χώρων εργασίας, το κράτος έκανε μια ακόμα πιο προωθημένη κίνηση σε σχέση με το 2012, όταν αποφάσισε να κόψει τους μισθούς κατά 25%. Πλέον η «κατάσταση» δεν είχε κακούς Γερμανούς, αλλά κακούς ιούς που -όπως ανακαλύψαμε- δικαιολογούν τα πάντα: από το να μείνουμε χωρίς μισθό και να περιμένουμε κάνα επίδομα από το κράτος (κι αυτό να είναι η καλή περίπτωση) μέχρι το να μας επιβληθεί απαγόρευση κυκλοφορίας. Η εργατική δύναμη δεν φτήννε απλώς, αλλά πατήθηκε κάτω σαν την κατσαρίδα. Τα αφεντικά μας κανόνισαν να φύγουμε από τη δουλειά αιφνιδιασμένοι κι αγχωμένοι, χωρίς καν να μπορούμε να γκρινιάσουμε ή να βριστούμε, αφού και καλά ήμασταν αντιμέτωποι με κάτι που μας ξεπερνούσε. Κανόνισαν να μην υπάρχει κανένας τόπος και κανένας χρόνος ούτε για την πιο ανώδυνη διαπραγμάτευση, ούτε για την πιο αφελή συζήτηση. Κανόνισαν να μουγκαθούμε σε τέτοιο βαθμό που, τώρα που το σκέφτομαι, τα επόμενα βήματά τους θα έπρεπε να μας είχαν φανερώσει εντελώς αυτονόητα.

Ε, όπως μπορεί κανείς να φανταστεί, όταν επιστρέψαμε μετά από δυόμιση μήνες στη δουλειά πάλι πέσαμε πάνω στην αμηχανία και τη λογίστρια. Μερικά πράγματα μέ-

νουν σταθερά στον χρόνο. Αν το 2015 ήμασταν μέσα στην αβεβαιότητα και την αγωνία για το τι θα γίνει, τώρα αναρωτιόμασταν για το αν υπάρχει κάτι που μπορεί να μη γίνει. Και η λογίστρια, φυσικά, άρχισε τις ανακοινώσεις. Μας ενημέρωσε ότι «λόγω της κατάστασης», που πια δεν ήταν «η γνωστή» αλλά μια «πρωτόγνωρη», το αφεντικό αποφάσισε να απολύσει άμεσα όσους ήταν με σύμβαση ορισμένου χρόνου και σε όσους ήταν με σύμβαση αορίστου πρότεινε το εξής πακέτο-ευκαιρία: να τους απολύσει για να πάρουν το επίδομα ανεργίας (είναι φιλεύσπλαχνο το αφεντικό) και παράλληλα να δουλεύουν μαύρα, ώστε «και αυτοί να βγάλουν κάποια παραπάνω λεφτά και η εταιρεία να μην πληρώνει ασφαλιστικές εισφορές». Και χωρίς αποζημίωση, γιατί από Σεπτέμβρη, αν βελτιωθεί «η κατάσταση», υπάρχει πιθανότητα να τους ξαναπρολάβει. Κερδισμένες και οι δύο πλευρές, σαν να λέμε. Κάποιοι δέχτηκαν να δουλέψουν χωρίς ένσημα και υπέγραψαν την απόλυση, ένας παραιτήθηκε και δυο τρεις, ανάμεσά τους κι εγώ, είπαν στη λογίστρια ότι δεν φεύγουν χωρίς αποζημίωση.

Εμείς οι τελευταίοι έχουμε μπει στη δίνη του ψυχολογικού πολέμου, αφού η εταιρεία προσπαθεί να μας αναγκάσει να παραιτηθούμε. Το καλοκαίρι, λοιπόν, μας βρίσκει στην αναμονή και την πίεση.

ΔΥΟ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Στους καιρούς που ζούμε, οι ατομικές εμπειρίες από τις δουλειές είναι σίγουρα ανεξάντλητες. Και πώς αλλιώς; Από τη μια στιγμή στην άλλη, ένα μεγάλο κομμάτι της εργατικής τάξης αυτής της χώρας σταμάτησε να δουλεύει κι έψαχνε να δει πώς θα βγάλει τον μήνα, ένα άλλο άρχισε να δουλεύει εκ περιτροπής ή έπεσε στην αγκαλιά της τηλεργασίας κι ένα άλλο είδε την ένταση και τις απαιτήσεις της εργασίας να αυξάνονται με ασύλληπτους ρυθμούς. Η καθημερινή εμπειρία από τους χώρους εργασίας είναι μια σημαντική πηγή πρωτογενούς, just in time γνώσης, στην οποία πρέπει απαραίτητα να καταφεύγουμε για να είμαστε σε θέση να καταλαβαίνουμε πώς ζούμε. Παίρνοντας, δηλαδή, ως πρώτη ύλη τα όσα γίνονται στον χώρο εργασίας μπορούμε να σκεφτούμε με πιο συνολικό τρόπο το τι μας έχει συμβεί την τελευταία δεκαετία, χωρίς να μπλεκόμαστε στις θεωρητικές κατασκευές και τα αφαιρετικά σχήματα που τόσο πολύ αγαπάνε οι κάθε είδους μαρξιστολόγοι. Βέβαια, οι προσωπικές ιστορίες ακριβώς επειδή κουβαλάνε αναγκαστικά μεγάλα φορτία συναισθηματικής εμπλοκής μπορούν να αποδειχθούν αρκετά δύσκολες στη διαχείρισή τους. Αν, δηλαδή, αντιμετωπιστούν ως «η ζωντανή αλήθεια που σπαρταράει», που μιλάει από μόνη της, είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα αυξήσουν τη διασπορά ζόφου και δράματος. Από την άλλη, αν χρησιμοποιηθούν ως αφορμές για σκέψη, μπορούν να φανούν πολύ πιο γόνιμες από τις φαινομενικά βαθυστόχαστες αναλύσεις των ειδικών περί εργασίας.

Πώς να προσεγγίσουμε τη σχέση μεταξύ δύο πλευρών με αντικρουόμενα συμφέροντα, δηλαδή τη σχέση κεφάλαιο, αν δεν κοιτάξουμε πρώτα στα γνω-

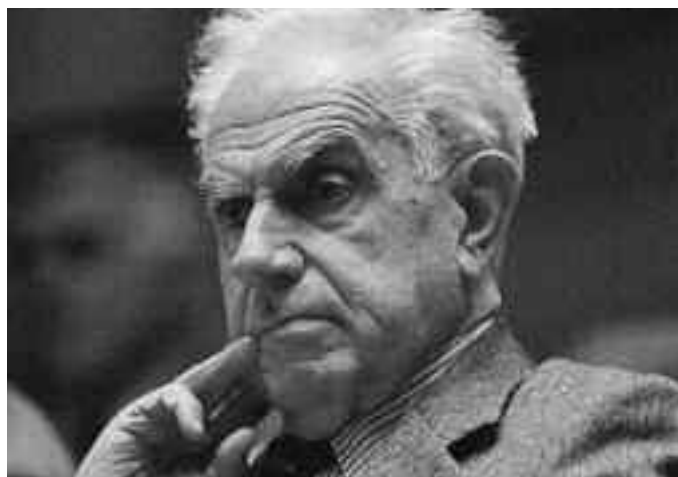
στά περιβάλλοντα όπου πάμε κάθε μέρα να δουλέψουμε; Με λίγη προσοχή, θα δούμε διάφορα πολύ προφανή. Για παράδειγμα: η παγκόσμια οικονομική κρίση που μας έσκασε στα μούτρα το 2008 ουδέποτε περιορίστηκε, τιθασεύτηκε ή ξεπεράστηκε.¹ Αντίθετα, τα όσα συμβαίνουν σήμερα και ξεπλένονται ως «κρίση του κορονοϊού», δεν είναι παρά η συνέχιση της καπιταλιστικής κρίσης. Με αυτό ως δεδομένο, είναι δυνατό να εκπλησστεί κανείς με τον κρατικό παρεμβατισμό που εκδηλώνεται το τελευταίο διάστημα; Όντως το κράτος έχει βγει απροκάλυπτα στο προσκήνιο, αναλαμβάνει να επιδοτήσει τις «πληγείσες» επιχειρήσεις απαλλάσσοντάς τες από την καταβολή εργοδοτικών εισφορών, μειώνοντας φόρους, δάνεια, νοίκια για να πάρουν ανάσες τα αφεντικά. Είναι, όμως, η πρώτη φορά που το κάνει; Από το 2010 και μετά το κράτος γίνεται όλο και πιο δραστήριο και παρεμβαίνει διαρκώς: τόσο με την απόφασή του να κόψει τους μισθούς, άρα να επιδοτήσει τα αφεντικά με φτηνή εργασία, όσο και με την αναγνώριση πολιτικού ρόλου στην Ελληνική Αστυνομία, η οποία κι έβαλε μπροστά το σχέδιο «κυριαρχία στον δημόσιο χώρο», κομμάτι του οποίου ήταν και η Χρυσή Αυγή.²

Αυτό που προσπαθούμε να πούμε είναι ότι το ελληνικό κράτος που τον περασμένο Μάρτη εξαπέλυσε έναν «πόλεμο αστραπή» εις βάρος της εργατικής του τάξης, η οποία βρέθηκε χωρίς εισόδημα, μην ξέροντας τι να κάνει με τα παιδιά της που πια δεν πήγαιναν σχολείο και υποχρεωμένη να λογοδοτεί στους μπάτσους για το πού πάει και για το γιατί δεν φοράει μάσκα, είχε ήδη πίσω του δέκα χρόνια πειραματισμού στις μεθόδους εκμετάλλευσης και υποτίμησης της εργατικής τάξης σε συνθήκες κρίσης. Και αυτό είναι κάτι που γνωρίζουν πολύ καλά όλοι: και ο κύριος Σταϊκούρας που μας μιλάγε το πρωί από την τηλεόραση για να μας πει ότι τα 800 ευρώ φτάνουν για να ζήσεις για κάνα τρίμηνο, και το υβρίδιο των μπατσोगιατρών που μας μιλάγε κάθε απόγευμα για «κοινωνικά υπεύθυνη στάση απέναντι στους συνανθρώπους μας», και το σύνολο του πολιτικού κόσμου που συναινέσει στη new age χούντα. Ο λόγος που επιμένουμε στη σύνδεση του παρόντος βορβόρου με το άμεσο παρελθόν είναι γιατί όσο πρωτόγνωρα κι αν όντως είναι όλα αυτά που έχουν συμβεί από τον Μάρτη και μετά, εντούτοις καθόλου κεραυνό εν αιθρία δεν αποτελούν. Εδώ και πάνω από δέκα χρόνια, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, το ελληνικό κράτος δεν έχει σταματήσει να τσιγκλάει τη σχέση κεφάλαιο, εις βάρος εννοείται της εργατικής τάξης, κάνοντας όλο και πιο αβίωτη την καθημερινότητα όλο και περισσότερων. Κι επιλέγοντας αυτόν τον δρόμο της αυξανόμενης επίθεσης, δεν έχει σταματήσει να παράγει υποτίμηση της εργατικής δύναμης και άρα δυσaréσκεια και πόλωση σε ευρύτερα κοινωνικά κομμάτια.³ Αυτός ο δρόμος, όμως, είναι εν πολλοίς αχαρτογράφητος. Όχι φυσικά γιατί υπάρχει οργανωμένος ταξικός αντίπαλος, αλλά γιατί η γενική κατάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο είναι τόσο αβέβαιη που δύσκολα θα μπορούσε το οποιοδήποτε κράτος να καταστρώσει μεγαλεπήβολα σχέδια. Εμείς σενάρια δεν κάνουμε, αλλά κάτι μας λέει ότι αυτή η τακτική του «πάμε και βλέπουμε» που ακολουθείται μέχρι σήμερα, θα γεννήσει κι άλλα, πιθανώς ακόμα πιο πρωτόγνωρα, το επόμενο διάστημα. Δεν χρειάζεται, νομίζουμε, να έχει κανείς φαντασία που καλπάζει για να καταλήξει στο προφανές: ότι στο όνομα της κοινωνικής ευθύνης και πάλι θα μας ζητηθεί να δειξουμε κατανόηση και να δηλώσουμε τυφλή υπακοή στο κράτος μας. Το κουτί με τις καλές ιδέες των αφεντικών έχει ανοίξει διάπλατα.

1. Ο οικονομολόγος κύριος Ρεντούμης, για παράδειγμα, μας ενημέρωσε πρόσφατα ότι από το 2008 μέχρι σήμερα το παγκόσμιο εμπόριο έχει συρρικνωθεί κατά 30%. Πολύ πριν, δηλαδή, επιβληθεί το παγκόσμιο lockdown, τα αφεντικά σε διεθνές επίπεδο δυσκολεύονταν να πουλήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρήγαγαν οι εργάτες τους. Βλ., Μελέτης Ρεντούμης, «Προς μια νέα, περιφερειακή παγκοσμιοποίηση», *Καθημερινή*, 07/07/2020.

2. Βλ., σχετικά «Με λίγη αστυνομία όλα γίνονται κατανοητά. Η δίκη της Χ.Α μέσα από το παράδειγμα της Νίκαιας», *antifa* #67, Νοέμβρης 2019.

3. Βλ., Κώστας Καλλιτίσης, «Στα αστικά κέντρα σωρεύεται προσάναμμα οργής», *Καθημερινή*, 28/06/2020.



ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑΣ· ΕΙΝΑΙ Ο ΜΑΡΙΟ ΤΡΟΝΤΙ!

Κάποια στιγμή μέσα στην καραντίνα φάγαμε σκάλωμα με το αν υπάρχει κανείς από τους παλιούς Ιταλούς αυτόνομους που δεν ψήθηκε με την αφήγηση του ιταλικού κράτους για τα καμιόνια που κουβάλαγαν νεκρούς, για την «αδυναμία ελέγχου της πανδημίας» κι όλα αυτά τα ωραία που ακούγαμε για τη γειτονική μας χώρα. Ψάχναμε, λοιπόν, πότε πότε στο ίντερνετ και ή δεν βρίσκαμε τίποτα σχετικό ή πέφταμε πάνω σε κάτι δηλώσεις που δεν ξέφευγαν από το τρίπτυχο «χρειαζόμαστε κι άλλες ΜΕΘ, οι γιατροί είναι ήρωες, η Ευρώπη πρέπει να ρίξει χρήμα». Μετά ο καιρός πέρασε, ξεχαστήκαμε και τις παρατήσαμε τις ιντερνετικές ανασκαφές. Μέχρι πριν από λίγες μέρες που η περιέργεια μάς ξαναχτύπησε την πόρτα. Και κλικ στο κλικ, ο μαγικός κόσμος των αλγορίθμων μάς οδήγησε στην ιστοσελίδα της εφημερίδας *Il Reformista*, όπου είχε δώσει συνέντευξη ο 89χρονος Μάριο Τρόντι. Και για να μην παρεξηγηθούμε, να διευκρινίσουμε ότι δεν ψάχναμε τον μεγάλο σοφό που θα μας αποκάλυπτε όλη την αλήθεια, αλλά μάλλον μια αφορμή για να πούμε «ουφ, επιτέλους ένα διάλειμμα από τον φόβο και τη βλακεία». Εκεί ο παλιός αυτόνομος, πρώην καθηγητής πανεπιστημίου και πρώην βουλευτής του Δημοκρατικού Κόμματος (ναι, τα έχει κάνει όλα ο Τρόντι) μίλησε για την κρίση που υπάρχει σε εξέλιξη από την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και μέχρι σήμερα, ενώ όταν ρωτήθηκε από τον δημοσιογράφο, αρνήθηκε να συμμετάσχει στην «ανυπόφορη φλυαρία περί πανδημίας», λέγοντας ότι τον «απασχολεί περισσότερο το τι γίνεται σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο με την κρίση. Ουφ!